

GIÁO DỤC KĨ NĂNG XÃ HỘI CẦN THIẾT ĐỂ CHUẨN BỊ CHO TRẺ MẪU GIÁO 5 TUỔI VÀO LỚP MỘT

CHU THỊ HỒNG NHUNG*

Ngày nhận bài: 04/07/2016; ngày sửa chữa: 06/07/2016; ngày duyệt đăng: 08/07/2016

Abstract: Social skills play an important role in development of children, helping them be confident in learning and real life. Therefore, these skills occupy significant duration of Kindergarten Education Programme of many countries in the world, including Vietnam, in order to educate necessary skills for children, especially children aged 5, preparing important conditions for admission to grade 1.

Keywords: Social skills, preschoolers, admission to grade 1.

Kĩ năng xã hội (KNXH) là những phương thức hành động của con người trong môi trường xã hội gần gũi (gia đình, nhà trường, cộng đồng) nhằm nhận thức, thích ứng và ứng xử thành công với xã hội; một dạng hành động nhằm thực hiện các mối quan hệ của cá nhân với mọi người xung quanh trên cơ sở nắm vững phương thức thực hiện và sự vận dụng tri thức, kinh nghiệm xã hội phù hợp với điều kiện hoàn cảnh. Các KNXH là một tập hợp các kĩ năng giúp chúng ta giao tiếp, tương tác, thích nghi, hòa nhập với xã hội.

KNXH của trẻ mẫu giáo (MG) là một dạng hành động của trẻ nhằm thực hiện các mối quan hệ với mọi người xung quanh trên cơ sở nắm vững phương thức thực hiện và sự vận dụng tri thức, kinh nghiệm xã hội phù hợp với điều kiện hoàn cảnh giúp trẻ giao tiếp, tương tác, thích nghi với trường lớp, cộng đồng gần gũi.

1. Mục tiêu, nội dung, phương pháp, hình thức giáo dục KNXH cho trẻ MG 5 tuổi chuẩn bị vào lớp Một

1.1. Mục tiêu giáo dục KNXH. Giáo dục KNXH cho trẻ MG 5 tuổi nhằm hỗ trợ trẻ tự tin, biết cách thực hiện một số quy tắc, quy định trong sinh hoạt ở gia đình, trường lớp mầm non, trường tiểu học và cộng đồng gần gũi đồng thời hình thành và phát triển ở trẻ một số kĩ năng như hợp tác, thân thiện, quan tâm, chia sẻ trong mối quan hệ với mọi người xung quanh, nhờ đó giúp trẻ thích nghi nhanh và học tập tốt ở lớp Một.

1.2. Nội dung giáo dục KNXH

1.2.1. Nội dung giáo dục KNXH cho trẻ MG 5 tuổi trong chương trình Giáo dục mầm non. Trong

Chương trình Giáo dục mầm non, nội dung giáo dục KNXH bao gồm: - *Giáo dục hành vi và quy tắc ứng xử xã hội*: + Một số quy định ở lớp, gia đình và nơi công cộng (để đồ dùng, đồ chơi đúng chỗ; trật tự khi ăn, khi ngủ; đi bên phải lề đường); + Lắng nghe ý kiến của người khác, sử dụng lời nói, cử chỉ, lễ phép, lịch sự; + Tôn trọng, hợp tác, chấp nhận; + Yêu mến, quan tâm đến người thân trong gia đình; + Quan tâm, chia sẻ, giúp đỡ bạn; + Nhận xét và tỏ thái độ với hành vi “đúng”-“sai”, “tốt” - “xấu”; - *Giáo dục hành vi quan tâm bảo vệ môi trường*: + Tiết kiệm điện, nước; + Giữ gìn vệ sinh môi trường; + Bảo vệ chăm sóc con vật và cây cối.

1.2.2. Nội dung giáo dục KNXH cần thiết chuẩn bị cho trẻ vào lớp Một là: - *Giáo dục trẻ tự tin vào bản thân*: + Có ý thức tốt về bản thân (mình là ai? Mình có thể làm gì? Mình có sở thích gì...); + Sẵn sàng tham gia vào các hoạt động; + Nói to, rõ ràng, biết diễn đạt cho người khác hiểu; + Biết làm một số việc tự phục vụ bản thân (đi vệ sinh, mặc quần áo, đi giày dép...); - *Giáo dục trẻ biết tuân thủ các quy định*: + Chú ý lắng nghe; + Làm theo hướng dẫn; + Để đồ dùng, đúng nơi quy định; + Thực hiện và hoàn thành nhiệm vụ được giao; + Tuân thủ luật giao thông (đi bộ trên vỉa hè, đội mũ bảo hiểm khi đi xe máy...); + Tuân thủ quy định ở nơi công cộng (không nói to, làm ồn...); + Phân biệt được hành động “đúng”, “sai”; - *Giáo dục trẻ biết hợp tác, phối hợp, chia sẻ với mọi người xung quanh*: + Chơi hòa thuận với bạn; + Trẻ phối hợp với bạn, chấp nhận sự phân công của nhóm bạn, giải quyết mâu thuẫn với bạn trong mọi hoạt động; + Chia sẻ,

* Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam

giúp đỡ bạn và mọi người xung quanh khi cần; - *Giáo dục trẻ biết tự bảo vệ bản thân và mọi người xung quanh*: + Tránh xa những vật, những địa điểm nguy hiểm; + Sự cần thiết phải nghe và làm theo chỉ dẫn của người lớn để tự bảo vệ bản thân; + Địa chỉ gia đình/số điện thoại gia đình/bố mẹ; số điện thoại khẩn cấp: 113, 114, 115 và cách sử dụng trong những tình huống khẩn cấp.

Dựa vào nội dung này giáo viên (GV) lựa chọn theo nguyên tắc hệ thống, nguyên tắc phát triển, nguyên tắc vừa sức để đưa vào kế hoạch giáo dục năm/tháng/tuần và các hoạt động trong ngày.

1.3. Phương pháp, hình thức giáo dục KNXH

1.3.1. Phương pháp giáo dục KNXH cho trẻ MG 5 tuổi, gồm:

- *Phương pháp trải nghiệm, luyện tập*: Tạo điều kiện và cơ hội để trẻ được tích cực trải nghiệm, luyện tập một cách tích cực và hứng thú qua các hoạt động để hình thành các KNXH một cách bền vững. Xây dựng môi trường sư phạm hấp dẫn (môi trường vật chất, môi trường xã hội), tạo nhiều cơ hội để kích thích trẻ tập thể dục và rèn luyện các kĩ năng, hành vi ứng xử phù hợp. Khi tiến hành phương pháp trải nghiệm cần tiến hành theo các bước: + *Bước 1*: Cho trẻ trải nghiệm - trẻ thực hành trong các tình huống, trong cuộc sống như giúp bạn, tặng quà bạn, chăm sóc cây cối...; + *Bước 2*: Trao đổi, thảo luận với trẻ về cảm xúc của trẻ, suy nghĩ của trẻ về những việc mình đã làm; + *Bước 3*: Rút ra những bài học sau quá trình trải nghiệm (đó chính là những chuẩn mực xã hội trẻ cần tuân theo).

- *Phương pháp trò chơi*: Tạo điều kiện và khuyến khích trẻ tham gia vào các trò chơi để trẻ học các kĩ năng hợp tác, luân phiên, chia sẻ cảm xúc, ý kiến của bạn, học cách giải quyết các mâu thuẫn nảy sinh. GV nên tạo nên những tình huống chơi phong phú có thể xảy ra trong cuộc sống thực, *đặc biệt là các trò chơi đóng vai, trò chơi theo nhóm* để trẻ có cơ hội thể hiện, thử nghiệm và tích lũy kĩ năng theo nhiều cách khác nhau.

- *Phương pháp làm mẫu, nêu gương*: Hầu hết trẻ nhỏ học KNXH thông qua việc quan sát, bắt chước những người lớn xung quanh. Đặc biệt trẻ thường bắt chước những người lớn mà trẻ yêu mến. Do đó, người lớn, GV cần thể hiện các cảm xúc phù hợp, làm mẫu cách biểu lộ tình cảm và KNXH để trẻ quan sát, bắt chước và làm theo, nêu gương trẻ ở mọi lúc, mọi nơi trong các tình huống phù hợp. Trong việc giáo dục KNXH, người lớn, GV cần biết khen ngợi, động viên trẻ kịp thời. Khen khi trẻ làm được một việc tốt, có cử

chỉ đẹp, lời nói hay...; Đánh giá trẻ ở hành vi đúng - sai, tốt - xấu, đánh giá những hành vi thể hiện sự mạnh dạn, tự tin, chủ động, biết quan tâm, giúp đỡ, đồng cảm, chia sẻ...

- *Phương pháp trò chuyện*: GV sử dụng những tình huống trong sinh hoạt hàng ngày, các kĩ năng ứng xử đúng - sai của con người với con người, giữa con người và môi trường xung quanh để làm nội dung trò chuyện với những câu hỏi đơn giản, dễ hiểu đối với trẻ và phù hợp với tình cảm và kĩ năng cần giáo dục. Khuyến khích trẻ thể hiện thái độ tích cực đối với con người và môi trường xung quanh; Các bài thơ, câu chuyện, bài hát luôn gợi nên những xúc cảm tích cực ở trẻ, giúp trẻ có những thái độ và kĩ năng ứng xử tốt đẹp đối với con người và cuộc sống xung quanh. Khi sử dụng các bài thơ, câu chuyện, bài hát để giáo dục KNXH cho trẻ chọn những tác phẩm có nội dung lành mạnh, phù hợp với từng chủ đề giáo dục cho trẻ. Nội dung của tác phẩm phải phân biệt rõ cái gì tốt, cái gì xấu, đâu là thiện, đâu là ác, dễ hiểu, dễ nhớ, phù hợp với trình độ phát triển của trẻ em ở mỗi độ tuổi.

- *Phương pháp thảo luận nhóm*: Phương pháp giúp trẻ bàn bạc, trao đổi trong nhóm nhỏ. Thảo luận nhóm được sử dụng rộng rãi nhằm giúp cho mọi trẻ tham gia một cách chủ động vào quá trình trải nghiệm, tạo cơ hội cho các em có thể chia sẻ kiến thức, kinh nghiệm, ý kiến để giải quyết một vấn đề có liên quan. Câu hỏi cho trẻ thảo luận có thể là kiểu câu hỏi đóng hoặc câu hỏi mở.

Thảo luận nhóm có thể tiến hành theo các bước sau: GV nêu chủ đề thảo luận, chia nhóm, giao câu hỏi, yêu cầu thảo luận cho mỗi nhóm, quy định thời gian thảo luận và phân công vị trí ngồi thảo luận cho các nhóm; các nhóm tiến hành thảo luận; đại diện từng nhóm trình bày kết quả thảo luận của nhóm; các nhóm khác lắng nghe, chất vấn, trao đổi, bổ sung ý kiến; GV tổng kết các ý kiến.

- *Phương pháp động não*: Động não là phương pháp giúp trẻ trong một thời gian ngắn nảy sinh được nhiều ý tưởng, nhiều giả định về tình cảm và các KNXH của trẻ. Có thể tiến hành theo các bước sau: GV nêu câu hỏi hoặc vấn đề (có nhiều cách trả lời) cần được tìm hiểu trước cả lớp hoặc trước nhóm; Khuyến khích trẻ phát biểu và đóng góp ý kiến càng nhiều càng tốt; Liệt kê tất cả mọi ý kiến không loại trừ một ý kiến nào, trừ trường hợp trùng lặp; Phân loại các ý kiến. Các ý kiến phát biểu ngắn gọn bằng một từ hay một câu thật ngắn; Làm sáng tỏ những ý kiến chưa rõ ràng; Tổng

hợp ý kiến của trẻ, hỏi xem trẻ có thắc mắc hay bổ sung không. Tất cả mọi ý kiến đều cần được GV hoan nghênh, chấp nhận mà không nên phê phán, nhận định đúng, sai ngay.

- *Phương pháp dùng tình cảm*: trẻ MG tiếp nhận tình cảm từ người khác rất nhạy cảm, đồng thời đáp ứng lại tình cảm đối với người khác cũng rất nhanh. Trẻ sẽ tích cực thực hiện hành động tốt với bạn và những người xung quanh khi trẻ thực sự có tình cảm yêu thương, quý trọng, ngưỡng mộ. Do vậy, GV cần làm cho trẻ cảm nhận được tình yêu thương đối với chúng, cần quan tâm đến trẻ, cố gắng tìm hiểu nhu cầu, hứng thú, cảm xúc, suy nghĩ, mong muốn của trẻ, đặt mình vào vị trí của trẻ để suy nghĩ đánh giá tạo cho trẻ cảm giác tin tưởng.

- *Sử dụng truyền thông*: tivi/video có nội dung giáo dục KNXH (xem các đoạn video ngắn, xem kịch rối, kể chuyện, chơi trò chơi lựa chọn hành vi đúng sai,...)

Tóm lại: KNXH không phát triển tự nhiên cùng với sự trưởng thành của trẻ. Để có được các KNXH trẻ cần được học, được người lớn dạy dần dần thông qua: thực hành, trải nghiệm trong những tình huống cụ thể trong cuộc sống; qua chơi, qua tương tác cùng bạn; qua các câu chuyện kể, qua các bài thơ, kịch rối....

1.3.2. Hình thức giáo dục KNXH cho trẻ MG 5 tuổi chuẩn bị vào lớp Một: Tổ chức chung cho cả lớp, theo nhóm, cá nhân (đối với trẻ MG hình thức tổ chức theo nhóm cần được sử dụng nhiều hơn, tuy nhiên việc tiếp cận cá nhân cũng có lúc được sử dụng); tổ chức trong lớp hoặc ngoài trời, tại địa điểm tham quan, dã ngoại... GV có thể lựa chọn một hay một số hình thức kết hợp trong việc tổ chức các hoạt động giáo dục KNXH cho trẻ MG 5 tuổi.

2. Tổ chức hoạt động giáo dục KNXH cần thiết

Việc giáo dục các KNXH của trẻ không chỉ đạt được thông qua một chương trình giảng dạy duy nhất, mà được tiến hành thông qua nhiều hoạt động đa dạng: các hoạt động học, hoạt động chơi, hoạt động chăm sóc, vệ sinh, lao động vừa sức, hoạt động ngoài trời, lễ hội, tham quan... Hoạt động giáo dục phát triển KNXH được tiến hành mọi lúc mọi nơi trong các thời điểm của chế độ sinh hoạt hàng ngày ở trường mầm non như trong giờ đón trẻ, thể dục sáng, điểm danh, giờ học, giờ chơi, giờ hoạt động ngoài trời, giờ ăn, ngủ, hoạt động chiều, giờ trả trẻ.

2.1. Các hoạt động giáo dục KNXH cho trẻ

2.1.1. Hoạt động chơi: là HĐ chủ đạo nên trẻ luôn hứng thú tích cực tham gia HĐ sẽ tích lũy nhiều kinh

nghiệm về các chuẩn mực xã hội. Trẻ chơi nhiều loại trò chơi, mỗi trò chơi có ưu thế riêng đối với việc giáo dục KNXH cho trẻ, gồm: - Trò chơi đóng vai, trẻ có cơ hội để mô phỏng hiện thực cuộc sống xã hội là cơ hội để thể hiện một cách đa dạng các tình huống mà con người thể hiện KNXH với nhau trong cuộc sống. Trẻ học cách cư xử với bạn, hợp tác với bạn, dọn dẹp đồ chơi, học các quy tắc trong cuộc sống, trò chuyện, đóng vai các vai trò xã hội khác nhau ví dụ: mẹ, bố, nấu nướng, bác sĩ, y tá,...; - Trò chơi đóng kịch, trẻ được nhập vai các nhân vật để mô phỏng mối quan hệ giữa con người với nhau và với môi trường xung quanh dựa trên các cốt truyện trong tác phẩm văn học. Qua đó, trẻ có cơ hội được thể hiện cảm xúc và sự sáng tạo của mình khi nhập vai, từ đó KNXH của trẻ sẽ được củng cố và phát triển; - Trò chơi học tập có nhiệm vụ nhận thức rõ ràng do GV đặt ra nên là phương tiện hữu hiệu để cung cấp kiến thức hình thành KNXH cho trẻ. Trẻ có thể lắng nghe GV hoặc bạn, học những từ mới hoặc câu mới, trao đổi ý kiến và thảo luận với bạn, chia sẻ, hợp tác; - Trò chơi vận động có luật chơi rõ ràng, có thể sử dụng để hình thành và củng cố các chuẩn mực hành vi cho trẻ. Thay phiên nhau, chờ đợi đến lượt của mình, chia sẻ, hợp tác, làm theo quy tắc, vui chơi an toàn và không an toàn; - Trò chơi lắp ghép, xây dựng yêu cầu trẻ phải cùng nhau chơi, cùng nhau tạo ra sản phẩm cụ thể nên có thể sử dụng để giáo dục trẻ tính hợp tác, quan tâm và giúp đỡ bạn như trẻ cộng tác, chia sẻ các khối, thảo luận kế hoạch cùng nhau, lắng nghe ý kiến của bạn...

Như vậy, GV cần xác định những KNXH để hướng dẫn trẻ, chọn trò chơi phù hợp giáo dục các KNXH đó. Trong quá trình trẻ chơi, GV cần tập trung các tình huống thực trong cuộc sống hàng ngày để dạy trẻ. Ví dụ sau khi trẻ chơi xong, trẻ để đồ chơi bừa bãi, có thể hỏi trẻ: “con đã cất đồ chơi chưa? Con nhìn xem các bạn đang làm gì?, con cùng cất đồ chơi với các bạn nhé”. Dần dần, GV tạo cho trẻ có kĩ năng cùng bạn sắp xếp đồ chơi gọn gàng, ngăn nắp.

2.1.2. Hoạt động lao động: - Hoạt động lao động tạo nhiều cơ hội cho trẻ phối hợp hoạt động cùng nhau qua đó trẻ được giúp đỡ bạn, chia sẻ với bạn; - Bằng cách giao cho trẻ cùng thực hiện một nhiệm vụ đơn giản như cùng nhặt rác, cùng dọn dẹp sân trường, chăm sóc vườn hoa, dọn dẹp lớp học, trực nhật bàn ăn... trẻ sẽ hình thành được hành vi nhân ái tích cực với bạn và mọi người xung quanh. Có nhiều dạng hoạt động lao động, mỗi dạng hoạt động đều có thể

giáo dục KNXH cho trẻ như: + *Lao động tự phục vụ*: Đây là hoạt động giáo dục trẻ biết yêu quý và chăm sóc bản thân. GV cần hình thành ở trẻ hứng thú chăm sóc bản thân và ý thức luôn giữ gìn vệ sinh cá nhân, biết làm những công việc đơn giản phục vụ bản thân; + *Lao động trực nhật*: ở trẻ có các hoạt động trực nhật bữa ăn, chuẩn bị giờ học, chăm sóc động vật, cây cối... trong quá trình đó giáo dục trẻ biết yêu quý các con vật, đồ vật, biết cùng làm việc với bạn, giúp đỡ bạn để cùng hoàn thành nhiệm vụ được giao; + *Lao động tập thể*: Trẻ thỏa thuận, phân công các công việc cho nhau trong nhóm, biết phối hợp, giúp đỡ bạn để cùng hoàn thành công việc chung. Có thể có những công việc như chăm sóc cây trong vườn, dọn dẹp sân trường, trang trí lớp học.

2.1.3. Hoạt động sinh hoạt hàng ngày: Là các hoạt động trong một ngày của trẻ. Đây là các hoạt động tạo nhiều cơ hội để giáo dục KNXH cho trẻ. Các hoạt động này hình thành ở trẻ một số nề nếp, thói quen trong sinh hoạt hàng ngày, đáp ứng nhu cầu sinh lý của trẻ tạo cho trẻ trạng thái thoải mái, vui vẻ. GV có thể tạo ra nhiều hoạt động trải nghiệm qua việc cho trẻ thực hiện một số nhiệm vụ trong một số tình huống để trẻ được hình thành ý thức trách nhiệm, biết chia sẻ, giúp đỡ các bạn trong nhóm, trong lớp như: - *Hoạt động ăn*: Các hoạt động trải nghiệm GV có thể tổ chức như trực nhật bàn ăn, dọn dẹp lớp trước và sau khi ăn ... Qua đây hình thành KNXH ở trẻ biết phối hợp với bạn, quan tâm và giúp đỡ bạn; - *Hoạt động ngủ*: Các hoạt động trải nghiệm GV có thể tổ chức như cùng chuẩn bị ngủ, xếp hàng vệ sinh... Qua đây, hình thành KNXH ở trẻ như biết phối hợp với bạn, quan tâm và giúp đỡ bạn; - *Hoạt động đón, trả trẻ*: giáo dục trẻ biết quan tâm đến mọi người xung quanh, biết thực hiện các quy định của lớp học...

Như vậy, ở trường mầm non có rất nhiều cơ hội để GV có thể tổ chức các hoạt động trải nghiệm, mỗi hoạt động đều có ưu thế riêng để giáo dục KNXH cho trẻ. GV cần biết cách lựa chọn và tổ chức các hoạt động phù hợp với trẻ và tạo nhiều cơ hội để trẻ thể hiện KNXH của mình ở mọi lúc, mọi nơi.

2.2. Gợi ý tổ chức một số hoạt động giáo dục KNXH. Các hoạt động theo hướng tích hợp nội dung giáo dục KNXH trong hoạt động học được thực hiện theo các nội dung sau:

- *Nguyên tắc*: Để đảm bảo hiệu quả tổ chức hoạt động học tập cũng như hiệu quả của giáo dục KNXH cần đảm bảo một số nguyên tắc trong việc xác định

nội dung giáo dục KNXH thông qua hoạt động học tập sau đây: + Đảm bảo tính tự nhiên, hợp lý, khách quan của logic phát triển nội dung hoạt động học tập. Nội dung giáo dục KNXH phải là một bộ phận không tách rời của hoạt động học tập; + Đảm bảo tính hệ thống, trọn vẹn của nội dung hoạt động học tập, các tri thức được tích hợp không được làm biến dạng, rối loạn nội dung học tập. Cần tránh hiện tượng khai thác nội dung giáo dục KNXH trong học tập một cách máy móc, quá sơ sài mang tính hình thức hoặc khai thác quá sâu làm quá tải gây rối loạn nội dung chính của hoạt động học tập; + Đảm bảo tính vừa sức cho trẻ, tránh cả hai thái cực đưa nội dung giáo dục KNXH vào hoạt động học tập quá đơn giản, dưới tầm nhận thức của trẻ làm cho trẻ chán hoặc quá tầm nhận thức của trẻ làm trẻ không tiếp thu được. Bên cạnh đó nội dung đưa phải hấp dẫn, thiết thực, gần gũi với trẻ.

- *Thiết kế hoạt động*: + Xác định mục đích: Căn cứ vào mục đích, yêu cầu của hoạt động học tập, nội dung, phương pháp tổ chức hoạt động, đặc điểm của trẻ để xác định mục đích giáo dục KNXH cho trẻ hướng tới việc trẻ được rèn luyện các KNXH; + Tiến hành hoạt động: Để tiến hành lồng ghép, tích hợp nội dung giáo dục KNXH vào hoạt động học tập cần dựa vào cấu trúc của hoạt động học tập để xác định thời điểm, liều lượng và cách thức để đưa nội dung giáo dục KNXH vào trong hoạt động học tập. Cụ thể có thể tiến hành lồng ghép, tích hợp nội dung giáo dục KNXH vào hoạt động học tập theo các bước sau: *Bước 1*: Xác định rõ mục đích, nội dung, phương pháp, biện pháp, phương tiện tổ chức từng hoạt động cụ thể; *Bước 2*: Xác định nội dung giáo dục KNXH cần tích hợp vào hoạt động học tập sẽ thực hiện. Trong bước này cần làm rõ các vấn đề: Chỉ rõ nội dung giáo dục KNXH cần tích hợp vào hoạt động, mức độ của trẻ ở nội dung này để xác định yêu cầu cần đạt được; *Bước 3*: Khai thác cấu trúc hoạt động học tập để xác định thời điểm lồng ghép, tích hợp có hiệu quả. Việc giáo dục KNXH cho trẻ sẽ tập trung nhiều hơn ở phần trẻ thực hành qua việc GV giao nhiệm vụ cho trẻ.

- *Tích hợp nội dung giáo dục KNXH trong các hoạt động khác*: Việc giáo dục KNXH cho trẻ được tiến hành thường xuyên ở mọi lúc, mọi nơi và đây là hình thức giáo dục chủ yếu đối với trẻ MG. GV có thể tổ chức các hoạt động giáo dục KNXH cho trẻ trong hầu hết các thời điểm trong ngày như khi đón trả trẻ, khi trẻ tập thể dục, khi trẻ chơi, trẻ ăn, trẻ ngủ...

Việc giáo dục KNXH cho trẻ có thể tiến hành theo các bước sau: - *Bước 1:* Định hướng giáo dục KNXH của trẻ hướng vào các chuẩn mực xã hội có thể thông qua các mẫu kĩ năng đúng và đẹp của mọi người xung quanh trẻ. Nhận thức của trẻ còn hạn chế, trẻ thường không để ý hoặc phân biệt được hành vi đúng, sai, tốt, xấu. Do vậy, người lớn cần chỉ cho trẻ những kĩ năng trẻ cần học và khuyến khích trẻ luyện tập hàng ngày; - *Bước 2:* Tổ chức cho trẻ luyện tập KNXH cho trẻ trong cuộc sống hàng ngày ở mọi thời điểm, mọi tình huống khác nhau; - *Bước 3:* Chuyển nội dung giáo dục KNXH thành yêu cầu của nếp sống hàng ngày nhằm giúp trẻ có những thói quen tốt trong cuộc sống hàng ngày. Cần làm cho nội dung giáo dục KNXH thành yêu cầu trong các mối quan hệ hàng ngày của trẻ và là một yêu cầu để đánh giá trẻ sau mỗi ngày, mỗi tuần, mỗi tháng, mỗi giai đoạn.

Khi tổ chức các hoạt động giáo dục KNXH cho trẻ, GV cần lưu ý một số điểm sau đây: + Thường xuyên trò chuyện thân thiện với trẻ; + Không nên đưa ra quá nhiều yêu cầu đối với trẻ; + Luôn chú ý lắng nghe để hiểu và kịp thời đáp ứng những nhu cầu của trẻ; + Kịp thời khen ngợi, động viên trẻ khi trẻ thể hiện những KNXH hợp lí (điều đó sẽ khiến cho trẻ thường xuyên lặp lại những kĩ năng tốt đó); + Làm gương cho trẻ bắt chước: Hầu hết trẻ em học các KNXH mà chúng cần đều thông qua việc bắt chước những người xung quanh chúng. Điều này có nghĩa là những người làm công tác giáo dục mầm non phải là những tấm gương tốt để trẻ có thể noi theo; + Tạo cơ hội cho trẻ được trải nghiệm thông qua việc tham quan tiếp xúc, quan sát môi trường xã hội gần gũi xung quanh (ví dụ: tham quan, quan sát các công việc của một số nghề, một số lễ hội ở địa phương...); + Khi tổ chức hoạt động giáo dục KNXH ngoài việc trò chuyện, quan sát tranh ảnh, nghe kể chuyện, đọc thơ, hát múa..., GV **cần chú ý tổ chức tốt các trò chơi** cho trẻ, bởi chơi là phương thức học chủ yếu của trẻ, và chơi ảnh hưởng đến phát triển của mọi lĩnh vực của trẻ trong đó có sự phát triển tình cảm - xã hội. Đây là một hình thức phù hợp, phát huy những tình cảm tích cực cũng như giải toả những tình cảm tiêu cực của trẻ. **Đặc biệt qua trò chơi đóng vai**, trẻ MG có thể bày tỏ tình cảm của mình thông qua các mối quan hệ của mình với bạn chơi, học kĩ năng cần thiết để giao tiếp một cách có hiệu quả với người lớn và trẻ khác, trải nghiệm các KNXH như chia sẻ, nhường nhịn nhau, chờ đến lượt và sẽ trở nên đồng cảm với người khác. Đây chính là những

kĩ năng cần thiết để trẻ hoà nhập vào cuộc sống xã hội; + Khi trẻ cư xử không thích hợp, nói với trẻ những gì không thể chấp nhận được và lí do tại sao và trẻ nên làm gì. Nếu trẻ tiếp tục hành vi đó, nói cho trẻ là nếu trẻ tiếp tục làm điều đó, trẻ sẽ phải chịu hệ quả và giám sát trẻ.

- *Tổ chức các hoạt động/giờ học chuyên biệt để thực hiện nội dung giáo dục KNXH.* Những hoạt động, giờ học chuyên biệt để giáo dục KNXH cho trẻ là những hoạt động chỉ nhằm vào việc giáo dục KNXH cho trẻ (giáo dục một hoặc một vài KNXH). Dựa vào mục đích của việc giáo dục KNXH cho trẻ GV có thể thiết kế các hoạt động này theo quy trình: + *Bước 1:* Xác định nội dung giáo dục KNXH của trẻ MG 5 tuổi; + *Bước 2:* Xác định dạng hoạt động tương ứng với các KNXH của trẻ MG 5 tuổi; + *Bước 3:* Xác định mục tiêu hoạt động giáo dục KNXH cho trẻ MG 5 tuổi; + *Bước 4:* Xây dựng các hoạt động theo mục tiêu đã xác định theo cấu trúc: tên hoạt động; mục đích yêu cầu; chuẩn bị; tiến hành. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Bộ GD-ĐT (2009). *Chương trình Giáo dục mầm non.*
- [2] Lương Thị Bình - Phan Lan Anh (2011). *Các hoạt động giáo dục tình cảm và kĩ năng xã hội cho trẻ mầm non.* NXB Giáo dục Việt Nam.
- [3] Đặng Thành Hưng - Trần Thị Tố Oanh (2014). *Bản chất và đặc điểm của kĩ năng xã hội.* Tạp chí Khoa học Giáo dục, số 100 và 101, tháng 1-2/2014.
- [4] Nguyễn Công Khanh (2012). *Phương pháp phát triển trí tuệ cho trẻ em (mầm non và tiểu học).* NXB Đại học Sư phạm.
- [5] Chu Thị Hồng Nhung (2014). *Tổ chức các hoạt động giáo dục kĩ năng xã hội cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi ở trường mầm non.* Đề tài nghiên cứu khoa học cấp Viện, mã số: V2013-09.

THÔNG BÁO

Căn cứ Kế hoạch phát triển Tạp chí Giáo dục giai đoạn 2016-2020, căn cứ Công văn số 37/HĐCDGSNN ngày 4/4/2016 của Hội đồng Chức danh Giáo sư Nhà nước, từ tháng 6/2016, Tạp chí Giáo dục sẽ **không ghi học hàm, học vị của tác giả trong bài báo khoa học.**

TẠP CHÍ GIÁO DỤC